

---

# มองการศึกษาไทย

---

ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน

สัมภาษณ์โดย สติศย์ แก้วเชื้อ และ จิตรกร ตังเกษมสุข

---

**ถาม :** ในลำดับแรกนี้ใคร่ขออนุญาตเรียนถามท่านอาจารย์ว่า ปัญหาหลักของอุดมศึกษาในขณะนี้ที่สำคัญ ๆ คือปัญหาในเรื่องอะไร

**ตอบ :** ผมขอแยกปัญหาเป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรกคือปัญหาที่เป็นเชิงปริมาณ ที่ควรพิจารณาก็คือในแง่ของประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย โอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่ประชาชนควรจะได้รับ ตามกำลังของระบบเศรษฐกิจและความต้องการของสังคมควรจะเป็นเช่นไร ปัญหาที่ถ้ามองภาพรวมโดยทั่วไปแล้วยังต้องถือว่า โอกาสในระดับอุดมศึกษา เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรที่มีโอกาสผ่านระบบการศึกษาขึ้นมาถึงอุดมศึกษา ยังอยู่ในภาวะที่เรียกว่าจำกัด ถ้าผมจำไม่ผิด คนที่อยู่ในวัยอุดมศึกษาที่มีโอกาสได้รับการศึกษาในระบบมีน้อยกว่าร้อยละ 10 ซึ่งถ้าเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วโดยปกติจะสูงประมาณร้อยละ 40-50 หรือนั่น เรื่องนี้เป็นปัญหาเชิงปริมาณที่ว่า ถ้าระบบอุดมศึกษายังไม่เปิดโอกาสให้กว้างขึ้นกว่านี้ ผลิตผลของการศึกษาที่ทำให้คนได้โอกาสขึ้นไปศึกษาในระดับยอดยังจำกัด ก็เท่ากับว่าเราไม่ได้พัฒนาพลังปัญญาของประเทศให้เต็มที่ อันนี้เป็นปัญหาหลัก จากปัญหานี้คนมองว่าถ้าอย่างนั้นทำไมถึงไม่ขยายการศึกษา แทนที่จะเป็นเจดีย์หรือพีระมิด ก็ทำให้มันมีลักษณะเป็นหลักคิลาจารึกหรืออะไรทำนองนี้ คือให้โอกาสคนศึกษาสูงขึ้นในระดับอุดมศึกษาในปริมาณที่มากขึ้น แต่เราก็มองเจอปัญหาข้อจำกัดในด้านทรัพยากร เนื่องจากทรัพยากรที่จะมาสนับสนุนการศึกษาเราถือว่าอันดับหนึ่ง คือ การศึกษาภาคบังคับ ถัดไปก็ควรจะเป็นมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา แล้วถึงจะมาอุดมศึกษาตามลำดับ เมื่อเป็นเช่นนั้นเราก็ไม่มีทรัพยากรพอที่จะขยายอุดมศึกษาเพื่อให้ปริมาณของผู้ที่จะเข้าศึกษาขึ้นมาถึงระดับนี้เพิ่มขึ้น เป็นการขยายโอกาสหรือกระจายโอกาสให้ดีกว่านี้

ในขณะเดียวกันถ้าพูดเชิงปริมาณก็มีปัญหาอีกว่า ในจำนวนที่ได้รับโอกาส ก็ยังขาดความสมดุล ถ้าพิจารณาในแง่ที่ว่า สถาบันอุดมศึกษาคือแหล่งผลิตและพัฒนากำลังระดับสูงเพื่อออกไปพัฒนาประเทศ ขาดความสมดุลในแง่ที่ว่าบางสาขาวิชาเราผลิตไม่พอ บางสาขาวิชาเราผลิตมากจนล้น ก็ทำให้ภาวะทางด้านพัฒนาการของอุดมศึกษาเองยังไม่ตอบสนองความต้องการของประเทศเต็มที่

เพราะยังมีขาด มีเกิน โดยเฉพาะส่วนที่ขาดนั้นเป็นส่วนที่ขาดของกำลังคนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา  
ขั้นพื้นฐานอยู่มาก เช่น ขาดแพทย์ ขาดพยาบาล ขาดคนทางสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีบาง  
แขนง เช่น ทางวิศวะ เป็นต้น

ประเด็นที่สองคือปัญหาทางด้านคุณภาพ เป็นปัญหาที่น่าห่วงและเป็นปัญหาที่ผมคิดว่าถ้า  
ไม่แก้จะวิกฤติพอสมควรเพราะความพยายามของอุดมศึกษาในระยะตั้งแต่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจ-  
แห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2504 คือตั้งแต่ 22 ปีก่อนเป็นต้นมา จนกระทั่งเข้ามาสู่แผนที่ห้านี้ เราได้พยายาม  
ขยายอุดมศึกษาด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ตั้งมหาวิทยาลัยต่างจังหวัด เกิดมหาวิทยาลัยภูมิภาคขึ้นประจำ  
ภาคพัฒนา มีการยกฐานะสถาบันอุดมศึกษาขึ้นสอนระดับปริญญา มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยใน  
ระบบเปิด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีการขยายมากในช่วง 20 ปี เซึ่งปริมาณจึงดูว่าเราสำเร็จพอสมควร  
เพราะเราช่วยขยายโอกาสไปได้มากเพื่อแก้ปัญหาเชิงปริมาณ แต่ว่าเชิงคุณภาพน่าเป็นห่วง เพราะเหตุว่า  
ปัจจัยคุณภาพนี้เราพัฒนาไม่ทัน

ปัจจัยสำคัญที่สุดนี้คือเรื่องอาจารย์ คณาจารย์ประจำของสถาบันอุดมศึกษา ถ้าว่าโดยเกณฑ์  
มาตรฐานสากลที่เขาใช้ สำหรับเป็นดัชนีคุณภาพในแง่อาจารย์ของประเทศพัฒนา โดยเฉพาะเกณฑ์  
ขององค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติแล้ว เรายังอยู่ในฐานะที่มีคุณภาพ  
ของอาจารย์โดยคุณวุฒิต่ำกว่าเกณฑ์เป็นส่วนใหญ่ จะมีน้อยแห่งที่ถึงเกณฑ์ เช่น สมมติว่าถ้าจะ  
สอนระดับปริญญาตรี ควรจะมีอาจารย์ปริญญาเอกร้อยละ 25 มีอาจารย์ปริญญาโทร้อยละ 50 อาจารย์  
ปริญญาตรีร้อยละ 25 สมมติเกณฑ์ทำนองนี้ ถ้าเอามาวัดสถาบันต่าง ๆ น้อยแห่งที่จะมีองค์ประกอบ  
โดยคุณวุฒิของคณาจารย์ตามนี้ การดูคุณภาพของปัจจัยด้านคุณภาพ ไม่ได้ดูโดยวิธีอย่างเดียว  
แต่ต้องดูโดยประสบการณ์ ดูโดยผลงานทางวิชาการเพื่อจะดูว่าคณาจารย์สามารถสร้างความเป็นเลิศ  
ทางวิชาการเพื่อเอาผลไปสู่การสอน เพื่อเอาผลไปสู่การแก้ปัญหาสังคมหรือใช้วิชาการให้เป็นประโยชน์  
อย่างเต็มที่แค่ไหน เราต้องยอมรับความจริงว่า ปัจจัยคุณภาพในแง่ของคณาจารย์ประจำยังต่ำกว่า  
เกณฑ์มาตรฐาน เพราะฉะนั้นปัญหานี้ก็เลยทำให้กระทบไปสู่เรื่องเกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐาน  
การศึกษา ว่าเป็นที่น่าพอใจหรือยัง ดูปัจจัยอื่นนอกเหนือจากปัจจัยเรื่องคณาจารย์ด้วย เพราะว่า  
ก็อาจจะมีเรื่องอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์การศึกษา เรื่องห้องสมุด และแหล่งวิชาการในรูปอื่น ๆ  
เช่น เทคโนโลยีทางการศึกษามาเกี่ยวพันด้วย

ในแง่ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงาน หรือเพิ่มคุณภาพของการศึกษา ก็ต้อง  
ยอมรับอีกเหมือนกันว่าเราอยู่ในสภาพค่อนข้างจะด้อยดำน้อยเป็นอันมาก ในระบบอุดมศึกษา  
ถ้าเมื่อใดปัจจัยคุณภาพแง่ตัวบุคคล คือคณาจารย์ยังไม่มีคุณภาพคือไม่ถึงมาตรฐานเต็มที่และปัจจัย  
ด้านอื่นที่จะส่งเสริมคุณภาพก็ยังไม่เต็มที่นัก ก็ชวนให้สงสัยว่า ปัญหาด้านคุณภาพของอุดมศึกษา  
คงจะเป็นปัญหาสำคัญมากที่ต้องแก้ไข ต้องเร่งรัดพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง ตามหลักแล้ว ในสถาบัน  
อุดมศึกษา โดยเฉพาะในระดับที่ประสาทปริญญา คือเปิดสอนในระดับปริญญาตรีขึ้นไป เรามุ่งหวัง  
ที่จะให้มีบทบาทไม่ใช่แต่เพียงมุ่งสอนเพื่อผลิตบัณฑิต แต่มุ่งเรื่องวิจัยค้นคว้าเพื่อบุกเบิกแสวงหา  
ความรู้ใหม่แล้วส่งผลกลับมาสู่การสอน หรือว่าใช้ผลทางวิจัยค้นคว้าเพื่อประโยชน์ในการแก้ปัญหา

สังคมด้วย ภารกิจนี้ก็ยังไม่ได้ทำเต็มที่หรือบางแห่งเกือบจะไม่ได้ทำเลย ก็ทำให้คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาในแง่ของการบุกเบิก การแสวงหาความรู้ใหม่ไม่ค่อยมี

ในเมื่อไม่ค่อยจะมีแล้วจะเอาอะไรมาเสริมสร้างปัจจัยคุณภาพทางวิชาการ ปัญหาเชิงคุณภาพอีกประการหนึ่งก็คือ ภารกิจทางด้านให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน โดยหวังว่าสถาบันอุดมศึกษาจะให้ได้ ก็ยังทำไม่ได้ถนัด จึงมีความรู้สึกกันว่าสถาบันอุดมศึกษายังไม่มีประโยชน์ต่อสังคมเท่าที่ควร พอไปดูภารกิจสุดท้ายคือเรื่องส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นปัญหาเชิงคุณภาพเหมือนกัน ก็ทำกันน้อย ความหวังที่เราอยากเห็นสถาบันทางอุดมศึกษาเน้นทางวัฒนธรรม เพื่อสงวนรักษาสิ่งดีเพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่ดี และเพื่อจะเป็นแหล่งที่พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทั้งผู้ที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยและประชาชน ในส่วนนี้ก็ยังไม่ยอมรับว่าทำได้จำกัด เพราะฉะนั้นโดยสรุปก็คือ จะเห็นว่าสถาบันอุดมศึกษายังไม่สามารถทำภารกิจได้ครบถ้วนทุกด้านอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ เหล่านี้คือปัญหาหลักที่สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยเผชิญอยู่ แนวทางที่จะแก้ปัญหาลึก ผมนึกว่าในประเด็นแรก ควรต้องชะลอการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษาไว้

ถาม : ปัญหาหลักของอุดมศึกษาทั้งสองประเด็นดังที่ท่านอาจารย์ ได้กล่าวถึงนี้ ท่านอาจารย์คิดว่าควรจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไรต่อไป

ตอบ : เกี่ยวกับแนวทางที่จะแก้ปัญหาลึกของอุดมศึกษา ผมเห็นว่าในประเด็นแรกควรชะลอการขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษาไว้สักระยะหนึ่ง เพื่อจะระดมทรัพยากรและสรรพกำลังทั้งหลายที่มีอยู่เข้ามาสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันที่มีอยู่ โดยไม่มีการขยายการรับนักศึกษา แต่อาจจะมุ่งสร้างความสมดุลทางวิชาการโดยเสริมสาขาที่ขาดแคลนให้เพียงพอ แล้วสนับสนุนสาขาที่ยังอ่อนแออยู่ให้เข้มแข็งขึ้น เร่งรัดพัฒนาคณาจารย์โดยการเสริมปัจจัยคุณภาพและทรัพยากร เพราะถ้าเราไม่ไปมุ่งขยายมากนักทรัพยากรก็พอจะมี แล้วเราก็อาจจะแสวงหาเพิ่มเติมโดยการขอความช่วยเหลือขอความร่วมมือ หรือกู้เงินตามแต่กรณี เข้ามาก็ให้สถาบันที่มีอยู่ให้เข้มแข็งขึ้น และในขณะเดียวกันเมืองไทยเราก็โชคดี คือ เมืองไทยได้พัฒนาระบบการศึกษาแบบเปิด มีลักษณะเป็นการศึกษาอยู่กึ่งกลางระหว่างในระบบกับนอกระบบ เพื่อให้โอกาสกับคนที่ประสงค์จะพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงานของตนได้มีโอกาส โดยไม่ต้องไปเรียนในชั้นเรียนตามปกติ ก็ช่วยรับภาระที่จะไม่ผลักดันสถาบันการศึกษาในระบบซึ่งจำกัดอยู่แล้วจะต้องขยาย โดยเฉพาะสาขาที่ทางสถาบันในระบบเปิดสามารถทำได้ดี ก็ไม่จำเป็นต้องขยายในระบบปิด แต่รักษาไว้ในระบบปิดเท่าที่มีอยู่แล้ว พร้อมกันนั้นเราก็โชคดีเพราะเรามีวิทยาลัยเอกชนเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ จนขณะนี้ มี 12 แห่ง เขาก็อาจจะเข้ามาช่วยรับภาระอีกส่วน โดยเฉพาะเยาวชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่อาจจะช่วยตัวเองได้ ก็อาจจะช่วยเสียค่าเล่าเรียนแพงขึ้น แล้วก็ใช้โอกาสกับทางช่วงนั้น อันนั้นผมก็มองเห็นว่าแนวทางในเรื่องการไม่มุ่งขยาย และจะขยายเฉพาะส่วนที่จำเป็น

นี่เป็นแนวทางการแก้ปัญหาโดยใช้การระดมทรัพยากร ระดมสรรพกำลัง แล้วก็แบ่งส่วนปันส่วนให้ระบบอุดมศึกษาทำหน้าที่โดยประสานสัมพันธ์ ไม่ซ้ำซ้อนกัน แบ่งกันไป ว่าระบบปิดจะทำอะไรชักแค่นั้น ระบบเปิดจะทำอะไรชักแค่นั้น แล้วก็ให้ประสานกัน ที่สำคัญที่สุดก็คือ

ให้มีการร่วมใช้ทรัพยากรและความชำนาญการ เพื่อที่ว่าลงทุนอะไรไว้จะได้ใช้ร่วมกันให้คุ้มโดยไม่ซ้ำไปลงทุนซ้ำซ้อนกัน แล้วก็ไม่ได้ร่วมกันใช้ จะทำให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพดีขึ้น ดีกว่าต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างใช้ โดยไม่สัมพันธ์กันในการใช้ทรัพยากรและความชำนาญการ

ท้ายสุดที่เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ก็คือการสร้างเอกภาพของระบบอุดมศึกษา ในปัจจุบันนี้ต้องยอมรับว่าอุดมศึกษาก็ไม่มีเอกภาพทั้งทางด้านนโยบายและทางด้านบริหาร เนื่องจากว่าถ้ามองเฉพาะสถาบันระดับปริญญาตรีถึง 2 กระทรวง ส่วนหนึ่งก็อยู่กับกระทรวงศึกษาธิการ คือ วิทยาลัยครูและวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา อีกส่วนหนึ่งก็อยู่ที่ทบวงมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นส่วนใหญ่ แต่นี้เป็นเรื่องของระบบบริหารราชการแผ่นดิน ถ้าหากว่างานประเภทเดียวกัน สถาบันลักษณะเดียวกัน กระจายกันอยู่คนละกระทรวง การประสานนโยบายกับการประสานแผนและประสานการบริหารให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันก็ทำได้ยาก การร่วมใช้ทรัพยากรก็ดี การร่วมผลิตร่วมกระทำภารกิจต่าง ๆ ก็ดี แม้จะเป็นไปได้อยู่บ้าง แต่ไม่สะดวก จึงทำให้เกิดภาวะต่างคนต่างทำ เพราะฉะนั้นถ้าจะแก้ปัญหาก็จะต้องยอมรับปัญหา โดยที่นั่นจะต้องพูดกันให้ชัดไปเลยว่า ถ้าเป็นระดับเดียวกัน สมมติว่าจะเอาสถาบันประสาทปริญญาทั้งหมดมาไว้ที่เดียวกัน อยู่ที่ใดที่หนึ่ง หรือจะมีการรวมไว้กระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง แล้วก็จัดระบบให้สามารถที่จะอยู่รวมกันได้ ก็น่าจะทำอะไรรู้ ได้มากกว่าจะปล่อยให้กระจัดกระจายกันอยู่ และโดยเฉพาะเมื่อมาถึงยุคอย่างปัจจุบันซึ่งเป็นยุครัฐบาลผสม ก็จะทำให้สายงานทางการศึกษาค่อนข้างจะสับสนเนื่องจากว่าหน่วยงานทางการศึกษาหน่วยหนึ่ง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ก็อาจจะมีรัฐมนตรีของพรรคหนึ่ง แล้วก็ขึ้นกับสายงานของรองนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งในขณะที่งานทางด้านทบวงมหาวิทยาลัยก็อาจจะมีรัฐมนตรีของอีกพรรคหนึ่ง แล้วไปขึ้นกับสายงานของรองนายกรัฐมนตรีอีกคนหนึ่ง ในขณะที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติซึ่งอยู่กับสำนักนายกรัฐมนตรี ก็อาจจะขึ้นอยู่กับรองนายกรัฐมนตรี อีกคนหนึ่ง ปัญหาก็เกิดขึ้นตามสายงาน เมื่อเป็นเช่นนี้การประสานแผนประสานนโยบายย่อมทำได้ยาก เพราะฉะนั้นผมจึงเห็นว่าเรื่องของการสร้างเอกภาพ ไม่ว่าจะโดยวิธีใดที่จะทำให้เกิดเอกภาพได้ เป็นแนวทางการแก้ปัญหาอีกทางหนึ่งที่น่าจะช่วยให้การแก้ปัญหาเชิงปริมาณก็ดี หรือปัญหาเชิงคุณภาพก็ดีเป็นไปได้ง่ายและมีประสิทธิภาพขึ้น อันนี้ก็เป็นการตอบคำถามข้อแรกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสำคัญของอุดมศึกษา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไข

**ถาม :** เกี่ยวกับคำถามในข้อแรกกระผมใคร่ขอถามเพิ่มเติมตรงที่ท่านอาจารย์ ได้พูดเสนอแนะไว้ว่า เราจะแก้ปัญหาอุดมศึกษาได้ก็ต้องสร้างเอกภาพขึ้น กระผมทราบมาว่าได้มีการเริ่มดำเนินการในเรื่องนี้ไปบ้างแล้ว ไม่ทราบว่าจะขณะนี้การสร้างเอกภาพได้ดำเนินไปถึงไหนแล้ว

**ตอบ :** เรื่องนี้เริ่มมาตั้งแต่สมัยปฏิรูปการศึกษา และได้เขียนไว้ในรายงานของคณะกรรมการการศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้ประสานงานและจัดให้มีขึ้น ตั้งแต่ปี 2517 - 2518 ก็ได้พูดไว้ชัดเจนในเรื่องเอกภาพ เรื่องความพยายามในการสร้างเอกภาพ แต่จริง ๆ แล้วก็ยังไม่เกิดผล เพราะว่าเรายังไม่ได้เอาข้อเสนออันนั้นมาปฏิรูปเต็มที่ และยังมีปัญหาอุปสรรคในด้านปฏิบัติแล้วต่อมาก็ได้มีความพยายามกันอีก เช่น ในปัจจุบันมีการตั้งอนุกรรมการต่าง ๆ ของคณะกรรมการ-

การศึกษาแห่งชาติขึ้นมาพิจารณา แต่ว่าในที่สุดการพิจารณาในระยะหลังก็กลายเป็นการพิจารณาสร้างเอกภาพภายในกระทรวงศึกษาธิการเอง เรื่องการปรับปรุงโครงสร้างในการบริหารการศึกษาทั้งระบบพักไว้ก่อน จึงไม่ได้เป็นการนำเอาระบบทั้งระบบการศึกษาขึ้นมาพิจารณาเหมือนกับสมัยปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นความพยายามนั้นผมจึงยังไม่เห็นทิศทางที่ชัดเจนว่าจะเป็นผลสำเร็จได้

**ถาม :** พอจะกำหนดได้ไหมครับว่าสาเหตุทำให้เราไม่สามารถสร้างเอกภาพได้จริง ๆ คืออะไร

**ตอบ :** ผมเข้าใจว่าสาเหตุที่สร้างเอกภาพไม่ได้จริง ๆ น้อยตรงที่ว่า โครงสร้างของระบบบริหารราชการแผ่นดินและโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาที่วางเอาไว้ติดต่อกันมานานเป็นอุปสรรค เมื่อแยกกันอยู่แล้วก็ไม่สามารถจะยุบรวมโดยไม่กระทบกระเทือนได้มันก็ยิ่งกระจายออกไปมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนั้น ความพยายามที่จะปฏิรูปโครงสร้างให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็ยาก เพราะว่าในระบบบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อมีกระทรวงต่างก็มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย คนที่จะมาทำให้เกิดการรวมกันได้ต้องคนเหนือกว่านั้นขึ้นไปอีก ก็คือต้องเป็นนโยบายของรัฐบาล จะต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจในระดับสูง ต้องการกลไกพิเศษ แล้วก็ต้องการการตัดสินใจระดับสูงของรัฐบาล ตัวอย่างเช่นที่เราสามารถปรับปรุงการประถมศึกษาได้สำเร็จ คือโอนจากกระทรวงมหาดไทยมาไว้กระทรวงศึกษาธิการ แล้วจัดโครงสร้างการประถมศึกษาขึ้นมาใหม่เป็นผลสำเร็จ ก็เพราะว่าตอนนั้นรัฐบาลมีนโยบายชัดเจนแล้วก็ตั้งคนในระดับรองนายกรัฐมนตรี คือรองนายกรัฐมนตรี สมภพ โทตระกิจ มาเป็นประธาน ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นฝ่ายเลขานุการ พอทำเสร็จคณะรัฐมนตรีก็มีมติให้ออกเป็นกฎหมายได้ ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าถ้าหากรัฐบาลมีนโยบายแน่ชัดมีกลไกพิเศษขึ้นมา และผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้อยู่ระดับสูงพอที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ที่ปฏิรูปคราวนี้แล้วไม่สำเร็จ ก็เพราะเหตุที่เสนอขึ้นไปแล้วไม่ได้มีการติดตามโดยมีกลไกพิเศษทำนองเดียวกับการแก้ปัญหาประถมศึกษา

**ถาม :** ในขณะที่รัฐบาลกำลังเร่งรัดที่จะพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาชนบท และในการพัฒนาตามความมุ่งหมายใหม่นี้ก็เห็นที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่นี้ก็เกิดมีผู้ตั้งคำถามขึ้นมาว่า ในเมื่อทรัพยากรมนุษย์ส่วนใหญ่ในประเทศไทย คือคนที่อยู่ในชนบท เมื่อเป็นเช่นนี้คุณค่าของอุดมศึกษาถ้าเปรียบเทียบกับระดับมัธยมและประถมศึกษา อันไหนจะมีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับความมุ่งหมายในการพัฒนาประเทศยุคปัจจุบันมากกว่ากัน

**ตอบ :** คำว่ามากกว่ากันคงพูดไม่ได้ เพราะการศึกษาทุกระดับก็มีจุดมุ่งหมายและมีส่วนในการพัฒนาคน เพื่อให้สามารถที่จะเป็นคนที่มียุทธศาสตร์ แล้วก็ยังเป็นปัจจัยของการพัฒนาประเทศทั้งสิ้น เช่น ถ้าเราพูดถึงประถมศึกษาที่แน่นอนว่าการประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่ให้ทักษะพื้นฐาน เป็นการเตรียมคนให้เป็นพลเมืองดี เพียงแค่นี้ก็เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศแล้ว เพราะถ้าคนฉลาดชาติก็เจริญ แต่พอถึงคำถามว่าประถมศึกษานี้เตรียมคนให้เข้าสู่อาชีพการงานได้แค่ไหน ก็ย่อมจำกัดกว่ามัธยมศึกษา เพราะในระดับมัธยมศึกษาสูงกว่า เรื่องความรู้เรื่องทักษะพื้นฐานดีแล้วหากเพิ่มเติมวิชาเชิงวิชาชีพหรือวิชาชีพตรง ๆ เข้าไปด้วย คนก็จะมียุทธศาสตร์ได้สองด้าน ถ้าว่าตามหลักเศรษฐศาสตร์ก็คือในลักษณะที่หนึ่งเป็นการสอนให้เป็นผู้รู้จักบริโภค คือโดยปกติแล้ว

เราต้องการพัฒนาคนให้รู้จักบริโภคน้ำตาล คำว่าบริโภคน้ำตาลคือรู้จักจ่ายใช้สอย และรู้จักดำรงตนในสังคม รู้จักที่จะดำเนินชีวิต การบริโภคน้ำตาลจะมองแค่เรื่องการเงิน ที่จริงมันมากกว่านั้น แต่ในขณะที่เดียวกันเราก็ผลิตคนเป็นผู้ผลิตที่สามารถด้วย เพื่อจะผลิตสินค้าและบริการให้แก่สังคม การศึกษาบางระดับเน้นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค แต่ว่าในบางระดับเน้นไปทางผู้บริโภคมากกว่า ผู้ผลิต จะเปรียบเทียบแล้วบอกว่าระดับไหนสำคัญกว่า ก็คงจะต้องตอบได้ยากผมจึงไม่ค่อยสนใจด้วยเท่าไร ผมถือว่าการศึกษาระดับต่างๆทำบรรลุจุดมุ่งหมายตามสภาพของแต่ละระดับก็ใช้ได้ สำหรับอุดมศึกษานั้นนอกจากจะมุ่งพัฒนาความเป็นคนให้สมบูรณ์แล้ว ที่เราต้องเน้นเป็นพิเศษก็คือว่าเป็นการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับสูง เพราะประเทศชาติจะพัฒนาได้จำเป็นจะต้องมีคนระดับสูงอย่างเพียงพอในเรื่องที่ต้องการพัฒนา ส่วนนี้เองประถมศึกษาและมัธยมศึกษาก็อาจจะมีส่วนช่วยสร้างพื้นฐานขึ้นมา แต่ไม่พอที่จะทำให้ทำได้ ขณะนี้เมืองไทยกำลังพบก๊ากซ์ได้ทะเล เมืองไทยกำลังพบน้ำมัน เมืองไทยต้องหันไปเน้นอุตสาหกรรม สิ่งเหล่านี้ต้องสร้างนักวิชาการที่มีความรู้สูงในเรื่องเหล่านี้เข้ามาดำเนินการ เพราะมีฉะนั้นแล้วเราก็ต้องพึ่งต่างประเทศตลอดเวลา จะสำรวจด้วยตนเองได้ที่ไหน จะหานักวิชาการได้ที่ไหน จะหานักวิชาการที่เล่นเกี่ยวกับด้านพลังงาน มีที่ไหน คนเรียนมาก็มีไม่กี่คน ไม่เพียงพอ เราจะทำอะไรได้ ในเรื่องนี้เราต้องมาเน้นอุดมศึกษาว่า จะต้องเป็นแหล่งผลิตและพัฒนากำลังคนระดับสูง เพื่อให้เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ เพราะถ้าเกิดขาดแคลนคนก็จะพัฒนาไม่ได้ เช่น ขณะนี้เราไม่มีนักวิชาการพลังงานอย่างเพียงพอ ในที่สุดเราก็ให้สัมปทานประเทศอื่น เขาสำรวจเพราะเราไม่มีอุปกรณ์ ถ้ามองในแง่ของการเศรษฐกิจแล้ว คงต้องยอมรับว่าผลผลิตของอุดมศึกษามีผลต่อการพัฒนาประเทศมากที่สุด เพราะยิ่งเรียนสูงเท่าไร คนเหล่านั้นก็ช่วยตนเองได้มากขึ้น มีรายได้สูงขึ้น และยังช่วยคนอื่นได้มากขึ้นอีกด้วย เมื่อเทียบกับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในด้านเศรษฐกิจ หรือด้านของการพัฒนาเศรษฐกิจแล้ว อุดมศึกษาเป็นต่อในเรื่องนั้นแน่นอน แต่ผมไม่อยากจะพูดว่าอุดมศึกษาสำคัญกว่าหรือมากกว่า เพราะถ้ามีแต่อุดมศึกษา แต่ไม่มีประถมศึกษาและมัศึกษาก็ยอมเป็นไปไม่ได้ เพราะจะไม่มีเตรียมพื้นฐานพลเมืองให้เป็นผู้บริโภคที่ฉลาดให้เต็มที่ การศึกษาทุกระดับจึงมีความสำคัญและมีความเชื่อมโยงกัน

**ถาม :** ที่นี้มาถึงเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่หลายฝ่ายกำลังมองด้วยความสนใจ คือ การมีมหาวิทยาลัยเปิด มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (มสธ.) ขึ้นมา ใครขอเรียนถามท่านอาจารย์ว่า มสธ. มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยทั่วไปอย่างไร

**ตอบ :** ถ้าจะตอบก็คงจะต้องกลับไปดูว่าอะไรทำให้เกิดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช แรงกระตุ้นที่ก่อให้เกิดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมี 2 ประการ คือ แรงกระตุ้นที่หนึ่ง เกิดจากการที่ประเทศไทยเราหันมาเน้นเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต ในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา เราก็พยายามทำเรื่องการศึกษา นอกโรงเรียน โดยถือว่าคนส่วนใหญ่ของประเทศ คือ คนที่อยู่นอกระบบการศึกษา และคนเหล่านั้นต้องการปัจจัยทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน การศึกษาในระบบโรงเรียนตอบสนองคนส่วนน้อย เพราะจัดเพื่อคนในวัยเรียนเป็นส่วนใหญ่ คนในวัยเรียนคือคนส่วนน้อยของประเทศ เช่น อายุ 6 - 17 ปีอยู่ในวัยประถมและมัธยมศึกษา อย่างอายุ 18 - 22 ปีถือว่าเป็นวัยอุดมศึกษาระบบการศึกษาไทยเป็นระบบการจำกัดรับมาตลอด หลังจากภาคบังคับแล้วจำกัดรับทั้งสิ้น เพราะ

เรามีความจำกัดของทรัพยากร คนที่ควรได้รับโอกาสจำนวนมากก็ถูกตัดโอกาสเพราะไม่มีที่เรียนหรือบางที่ถูกตัดโอกาสไปเพราะเขาอยู่ในฐานะเศรษฐกิจที่ไม่อาจจะเรียนได้ อยู่ในท้องถิ่นที่ห่างไกลที่ระบบโรงเรียนไปไม่ถึง เพราะฉะนั้น เมื่อเราเชื่อการศึกษาตลอดชีวิต เราจะต้องให้โอกาสตั้งแต่คนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ขึ้นไปจนกระทั่งเสริมวิชาชีพที่บุคคลประกอบการทำงานอยู่แล้ว และพัฒนาบุคลากรประจำการของธุรกิจเอกชนหรือราชการก็แล้วแต่ ให้เขาได้รับการพัฒนาขึ้นเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การทำงานตลอดไป ระบบที่เป็นอยู่ยังไม่สามารถตอบสนองคนส่วนใหญ่เหล่านี้ได้ โดยเฉพาะอุดมศึกษา เพราะในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาได้มีความพยายามจัดการศึกษาผู้ใหญ่ แล้วต่อมาเรียกว่าการศึกษานอกโรงเรียน ติดต่อกันมาเป็นระยะเวลาาน แต่พอถึงอุดมศึกษาแล้วคนที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานจำนวนมาก ไม่ได้มีโอกาสเมื่อตอนอยู่ในวัยที่ควรได้รับและต้องทำงานเรื่อยมา หรือเรียนไปไม่พอจำเป็นจะต้องพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น อย่างเช่นเรียนครู ปกศ. หรือ ป.กศ. สูง ที่ยังไม่ได้มาตรฐานวิชาชีพไประยะหนึ่ง คงจะต้องการพัฒนาตัวเองขึ้นเพื่อให้งานดีขึ้น เพื่อความก้าวหน้าด้วย ถ้าเราไม่เปิดโอกาสให้คนเหล่านี้ได้พัฒนาตัวเอง เขาก็จะเสียเปรียบคนอื่น ความก้าวหน้าก็ไม่ทัดเทียมกันก็เกิดปัญหาความไม่เสมอภาค อันนี้เป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญมาก เมื่อเราเอาภาพเมืองไทยมาดูแล้ว คนที่อยู่ในสถานภาพเช่นนี้มีมากกว่าคนที่อยู่ในระบบโรงเรียนมากมาย แล้วสังคมนานแสนนาน ถ้าประเทศจะพัฒนาได้คนเหล่านี้ต่างหากคือคนที่ควรได้รับการพัฒนา เพราะเขาอยู่ในตลาดแรงงานอยู่แล้ว ไม่ใช่คนที่ว่างงาน หรือคนที่เตรียมเข้าสู่งาน เรามามุ่งเตรียมคนเข้าสู่งาน แต่เราลืมเตรียมคนที่อยู่ในตลาดแรงงานให้เขาทำภารกิจของเขาให้ดีขึ้น ทั้งๆ ที่คนเหล่านี้คือคนส่วนใหญ่ของประเทศ คนอยู่ในระบบโรงเรียนขณะนี้ มี 6-7 ล้านคน แต่ประชากรไทยมี 48-49 ล้านคน เราก็มองเห็นว่าจากแรงกระตุ้นนี้ถ้ามีมหาวิทยาลัยเปิดในแบบที่ใช้การสอนทางไกล โดยไม่ต้องให้เขาแยกชีวิตการทำงานและชีวิตการเรียนออกจากกัน โดยให้เขาเรียนได้ที่บ้าน โดยให้เรียนไปด้วยทำงานไปด้วย และประหยัดโดยไม่ต้องเดินทางออกจากจังหวัดของตน หรือออกจากบ้านไปโรงเรียนน่าจะช่วยคนกลุ่มนี้ได้มาก และน่าจะเป็นการต่อยอดขึ้นไปจากการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน เพราะการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนเขาทำได้อย่างมากก็ไม่เกินระดับมัธยมหรือวิชาชีพสั้นๆ แต่เขาไม่สามารถทำในระดับอุดมศึกษาได้ ก็กลายเป็นว่าแรงกระตุ้นที่หนึ่งนี่ก่อให้เกิดระบบที่ต่อเนื่องกันขึ้นระหว่างการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกโรงเรียนและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จัดเป็นการศึกษาผู้ใหญ่ระดับอุดมศึกษา อันนี้เป็นแรงกระตุ้นที่หนึ่ง ซึ่งมากับเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต แรงกระตุ้นที่สองรองลงไป ก็คือการที่คนในวัยเรียนเอง เมื่อขยายประถมศึกษาเต็มที่ ขยายมัธยมศึกษามากขึ้น ในที่สุดมาถึงอุดมศึกษาที่จะเข้าเรียนมีจำกัด เราไปขยายระดับมัธยมศึกษาขึ้นมามากแต่คนจะได้เข้าเรียนต่ออุดมศึกษามีน้อย เมื่อมหาวิทยาลัยปิดรับได้น้อย ส่วนใหญ่ก็จะไปใช้โอกาสที่รามคำแหง ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ดีและก็เปิดมานาน แต่ก็เปิดในรูปของการรับเข้าศึกษา แต่ระบบจริง ๆ แล้วมีชั้นเรียนซึ่งแออัด ถ้าจะขยายให้พอไปเรื่อย ๆ ต้องลงทุนไม่มีวันสิ้นสุด และลงทุนแพง ที่จะไปสร้างวิทยาลัยเขตใหม่ อาจารย์ก็ขาดแคลน ก็เห็นว่าถ้าเอาวิธีการสอนทางไกลในแบบสุโขทัยธรรมมาธิราชมาเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่ง เป็นทางเลือกที่เพิ่มขึ้นสำหรับประกันโอกาสของเยาวชน เพื่อให้รัฐลงทุนน้อยลง แล้วก็เป็นทางเลือกที่เปลี่ยนค่านิยมด้วย ว่าถ้าคนจบอุดมศึกษาแล้วเรียนระบบอย่างนี้ ทำงานไปได้ด้วย น่าจะเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งเสริมให้ แต่ไม่ใช่ทางออกที่แก้ปัญหาได้ทั้งหมด ก็จะทำ

ให้รัฐบาลประกันโอกาสด้านทางการศึกษา แล้วไม่จำเป็นต้องไปสร้างมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น เพราะอยู่ที่ไหนก็เรียนได้ เมื่อเป็นอย่างนี้ แรงกระตุ้นทั้งสองผสมผสานกันก็เกิดระบบการสอนทางไกลในรูปแบบที่เป็นมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชขึ้น โดยเราพยายามใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ต้องไปลงทุนในการก่อสร้างเพิ่มเติมอะไรมากมาย เพราะว่าสถานีวิทยุ-โทรทัศน์ก็ใช้ที่มีอยู่ ศูนย์บริการต่างๆ ก็ขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่มีอยู่ อาจารย์ที่มาช่วยส่วนใหญ่ก็มาจากหน่วยงานต่างๆ ที่พอจะแบ่งเวลามาช่วยกันได้ ที่ถามว่า มสธ. ไปสัมพันธ์ในการพัฒนาประเทศตรงไหนนั้น ลักษณะเช่นนี้คนมักจะมองเรื่องอุดมศึกษาเป็น 2 อย่าง กล่าวคือ ถ้าเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแล้วมักจะตอบสนองความต้องการของสังคมที่เรียกว่า SOCIAL DEMAND คือใครใคร่เรียนเรียน ตามความสามารถ ดูเสมือนหนึ่งว่าไม่ตอบปัญหาเรื่องความต้องการกำลังคนหรือบางทีก็เป็นสาเหตุที่ทำให้บัณฑิตลังงาน ผมเห็นว่าคนจบมหาวิทยาลัยเปิดก็เป็นกำลังคน ถึงแม้ว่าการเรียนจะเป็นเรื่องส่วนตัวก็ตาม ถ้ามหาวิทยาลัยเปิดผลิตได้คุณภาพมีมาตรฐานเหมือนมหาวิทยาลัยอื่น เขาก็สามารถไปทำการทำงานอะไรได้ แนวคิดของบางคนถือว่าอุดมศึกษาต้องผลิตคนเพื่อการทำงาน คือถ้าไม่มีการงานก็ไม่ควรผลิต ผมเห็นว่าถ้าเราถือว่าการศึกษาคือของดี ใครก็ตามได้รับการศึกษาแล้วควรจะดีและควรจะช่วยตัวเองได้ ไม่น่าจะมีพิษมีภัย ส่วนเรื่องงานเป็นอีกปัญหาหนึ่ง ไม่น่าจะถือว่าการศึกษาคือต้องไปรับผิดชอบในเรื่องการงาน เพียงแต่จะเอามาประกอบการพิจารณาด้วย เพราะการศึกษาหลายสาขาไม่มีความสัมพันธ์กับการงาน ชนิด 1 ต่อ 1 เหมือนบางสาขา เช่น คนจบแพทย์ไม่เป็นแพทย์ก็ถือว่าสูญเปล่า แต่คนจบนิติศาสตร์เข้าทำอาชีพต่างๆ ได้เป็น 10 อาชีพ และแม้แต่สมัคร ส.ส. ก็จะเป็นนักการเมืองที่ดีขึ้น ทำอะไรได้หลายอย่าง ก็นำให้เขาตัดสินใจชะชะตาของชีวิตเขา โดยเขาได้มีโอกาสเตรียมตัวที่พร้อมพอสมควร เรื่องการสร้างงานเป็นเรื่องที่จะต้องทำ แต่ทำไมสร้างงานแล้วจะมาบอกว่าการผลิตบัณฑิตนั้นไม่ควรจะผลิต ผมคิดว่าไม่ถูก ใครที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องการสร้างงานก็ต้องสร้างเอาไว้ ใครที่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องการศึกษาก็ทำเรื่องการศึกษาให้ดีที่สุด ไม่ใช่ทำกันโดยที่ต่างคนต่างพายไม่เหลือหวาด หรือไม่เหลือแลกันเลย ต้องตั้งในข้อสมมติฐานว่ามหาวิทยาลัยเปิดสามารถผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบได้กับมหาวิทยาลัยทั่วไปมุ่งผลิตคนให้มีคุณภาพมากขึ้น และคนเหล่านี้ก็จะมิบทบาทในสังคมและช่วยตัวเองมากขึ้นสามารถที่จะทำประโยชน์ต่อสังคมกว้างขวางขึ้น เป็นการพัฒนากำลังคนเพื่อผลของการพัฒนาประเทศเช่นเดียวกัน ผมไม่เห็นข้อแตกต่างอะไรกับมหาวิทยาลัยจำกัดรับในเรื่องนี้

**ถาม :** ใครขอเรียนถามในเรื่องตัวเลขสักนิดหนึ่งว่าตัวเลขของผู้มาเข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชนี้ ถ้าเทียบเปอร์เซ็นต์ระหว่างคนในชนบทกับคนในเขตเมืองแล้วออกมาอย่างไร

**ตอบ :** ขณะนี้ นักศึกษาต่างจังหวัดร้อยละ 85 และร้อยละ 15 เท่านั้นเป็นคนในกรุงเทพฯ ถ้าเจาะลึกลงไปอีกว่าคนต่างจังหวัดร้อยละ 85 เป็นคนที่อยู่ในเมืองแค่นั้น ชนบทแค่นั้น ก็ตอบได้เพราะว่าร้อยละ 85 ของนักศึกษา มสธ. อยู่ในชนบท เพราะเมืองไทยก็ชดอยู่แล้วว่าร้อยละ 15 สังคมเมือง ร้อยละ 85 สังคมชนบท ก็ต้องตอบว่าส่วนใหญ่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของนักศึกษา มสธ. เป็นผู้อยู่ชนบท



**ถาม :** มีหลายคนสนใจว่า มสธ. กับรามคำแหง มีข้อแตกต่างสำคัญอยู่ที่ไหน และในเมื่อมีรามคำแหง อยู่แล้ว หากหลักการของ มสธ. เป็นหลักการที่ดีกว่า ทำไมเราไม่พัฒนารามคำแหงให้เป็นไปตาม หลักการที่ดีกว่าเสียเลย

**ตอบ :** ข้อแตกต่างมีอยู่ 2-3 ประการ ประการแรกแตกต่างในเชิงปรัชญาการศึกษา เพราะว่า มสธ. นั้น มีปรัชญาการศึกษาที่มุ่งการศึกษาตลอดชีวิต และมุ่งให้การศึกษาผู้ใหญ่ระดับอุดมศึกษา เราจึง สนใจผู้ที่ประกอบอาชีพอยู่แล้วเป็นสำคัญ ประการที่สอง แตกต่างกันในแง่ของวิธีการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นเป็นมหาวิทยาลัยตลาดวิชา ในความหมายที่ว่าเปิดรับไม่จำกัดจำนวน ส่วนวิธีการจัดการศึกษาก็เหมือนมหาวิทยาลัยปกติธรรมดาทั่วไป มีชั้นเรียน มีการสอบที่มหา- วิทยาลัย มีการใช้สื่ออยู่บ้างก็เพียงแค่เสริม ไม่ใช่เป็นหลักมากเหมือน มสธ. และการผลิตตำรา ก็เหมือนมหาวิทยาลัยทั่ว ๆ ไป ไม่มีวิธีการใดพิเศษจึงเป็นมหาวิทยาลัยเปิดในแง่ OPEN AD- MISSION ส่วนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชนั้น ได้ใช้วิธีการจัดการศึกษาระบบเปิดที่เรียกว่า การสอนทางไกลโดยแท้ เพราะไม่มีชั้นเรียนที่เป็นของตนเอง ใช้สื่อประสมตั้งแต่สิ่งพิมพ์ วิทยุ- กระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ การสอนเสริมเป็นสื่อประสมที่ได้วางระบบไว้ตั้งแต่แรกว่าจะเป็นอย่างไร และเป็นระบบการศึกษาที่ให้บริการถึงบ้าน บริการถึงตัว หรือใกล้ตัวได้เกือบจะทุกลักษณะ เพราะ- ฉะนั้น ในวิธีการจัดการศึกษาแล้ว ทั้งสองมหาวิทยาลัยนี้แตกต่างกันอย่างมาก ส่วนที่เหมือนกัน มีส่วนเดียวก็คือรับไม่จำกัดจำนวน และไม่มีการสอบคัดเลือก แต่ส่วนวิธีการการศึกษาแล้วต่างกัน มาก เพราะ มสธ. ไม่มีชั้นเรียน และ มสธ. ใช้สื่อประสม ในขณะที่รามคำแหง ยังใช้ชั้นเรียนเป็น ศูนย์อยู่ ปัญหาจึงมีอยู่ว่า ถ้าคิดว่าระบบการสอนทางไกลอย่างนี้ดี ทำไมไม่ให้รามคำแหงทำเสียด้วย ที่จริงแล้วทั้งสองวิธีมันดีกันคนละอย่าง คือถ้าคนยังว่างอยู่และเรียนเพื่อเตรียมไปประกอบอาชีพ การเรียนที่รามคำแหงโดยมีชั้นเรียน มีการพบปะกับเพื่อนนักศึกษา มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร อาจจะเหมาะกับคนวัยนั้น หรือคนที่สามารถสละเวลามาเรียนได้ ส่วนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยวิธีนี้เหมาะกับทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่เขามาไม่ได้ เขาทำงานอยู่ เขาอยู่ท้องถิ่นห่างไกล เขายากจน ลักษณะเช่นนี้เป็นการศึกษาที่ประหยัด เพราะฉะนั้นด้วยเหตุผลนี้เองจะเห็นว่านักศึกษา รามคำแหง ส่วนใหญ่เป็นผู้จบ ม.ศ. 5 นักศึกษา มสธ. ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบอาชีพการงานอยู่แล้ว ก่อนที่จะตั้ง มสธ. มีรัฐมนตรีถึง 3 ท่าน คือ ดร. นิพนธ์ ศศิธร อาจารย์วิมลศิริ ชำนาญเวช และ ดร. เกษม สุวรรณกุล ได้ไปปรึกษากับรามคำแหงว่าขอให้ทำระบบการสอนทางไกลด้วย รามคำแหง ก็บอกว่าทำไม่ได้ เพราะที่ทำอยู่ภาระมาก ชำนาญวิชื่อนี้อยู่แล้ว จะมาทำอีกวิธีเกรงว่าจะทำเกินกำลัง ทั้ง 3 รัฐมนตรีที่มาประชุมกับอธิการบดีรามคำแหงก็ได้รับคำตอบทำนองเดียวทั้งหมดว่าควรจะต้อง มหาวิทยาลัยอีกแห่งหนึ่ง หลักฐานพยานก็มีอีก คือรามคำแหงกับ มสธ. นั้นเสนอพระราชบัญญัติ เข้าสภาฯ พร้อมกัน โดยของรามคำแหง ขอแก้กฎหมายให้จำกัดจำนวนนักศึกษาได้ ของ มสธ. เข้าไป ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่ใช้ระบบการสอนทางไกล เพราะฉะนั้นกฎหมาย 2 ฉบับเข้าไป พร้อมกัน กรรมาธิการชุดเดียวกันและก็ผ่านสภาฯ พร้อมกัน เพื่อจะยืนยันว่ารามคำแหง จำกัด จำนวนรับแล้วจะไม่มีปัญหา เพราะมี มสธ. เกิดขึ้น เราจึงพูดเสมอว่าเป็นมหาวิทยาลัยพื้มหาวิทยาลัย นื่องกับรามคำแหง เพราะเป็นการเกิดขึ้นจากการปรึกษาหารือร่วมกันมาโดยตลอด และถ้ารามคำแหง ตัดสินใจทำระบบการสอนทางไกลด้วย ก็จะไม่เกิด มสธ. เพราะรัฐมนตรีทั้ง 3 ท่านเห็นว่าจะให้

รามคำแหงขยายมาทำอย่างนี้ด้วย แต่เมื่อไปศึกษากันอย่างจริงจังแล้วรามคำแหงก็บอกว่าทำไม่ได้ ทั้งสองระบบจะทำด้วยกันลำบาก จึงจำเป็นต้องตั้ง มสธ. ขึ้นมารับผิดชอบ

**ถาม :** อนาคตของ มสธ. จะเป็นอย่างไร จะมีการเปลี่ยนแปลงอะไรไปอย่างไร

**ตอบ :** มสธ. เพิ่งตั้งมาเป็นปีที่ 5 และยังพัฒนาระบบตามที่ได้ระบุไว้ตามพระราชบัญญัติและตามนโยบายที่รัฐบาลตั้งขึ้นยังไม่เต็มที่ ยังมีเรื่องที่จะต้องพัฒนาให้เป็นระบบการสอนทางไกลให้สมบูรณ์แบบอีกมากพอสมควร ก็คงใช้เวลาสัก 10 ปีถึงจะอยู่ตัว จึงจะพัฒนาระบบได้เต็มที่ เพราะฉะนั้นผมก็ตอบได้ว่า เท่าที่ดำเนินการมาแล้ว และแผนการดำเนินงานต่อไปเท่าที่ผมมองเห็น ก็ยืนยันได้ว่า มสธ. นั้นจะเป็นมหาวิทยาลัยที่ใช้ระบบการสอนทางไกลตลอดไป โดยจะไม่เปลี่ยนแปลงมาเป็นมหาวิทยาลัยปิด หรือมหาวิทยาลัยจำกัดรับ จะคงเป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่ใช้สื่อประสมใช้ระบบการสอนทางไกลทำนองนี้ต่อไป